

Részletek
Tárkány Szücs Ernő: Magyar jogi népszokások
című könyvéből

Megszokáson alapuló generációs elnevezések

GENERÁCIÓ	R. KAT. EGYHÁZJOG	SZLADITS KÁROLY	ZSÖGÖD BENŐ	OSZTRÁK PTK.	ÖRÖKLÉSI TV. ELŐKÉSZÍTÉSE
6	ükatya	-	ükök	-	dédős
	ükanya	-		-	
5	dédanya	összülők	összülők	dédösök (ükösök)	ük
	dédanya				
4	ősatya	dédszülők	dédszülők	ükszülők	déd
	ősanya				
3	szépatya	szépszülők	szépszülők	összülők	összülők
	szépanya				
2	nagyatya	nagyszülők	öregszülők	nagyszülők	nagyszülők
	nagyanya				
1	atya	szülők	szülők	szülők	szülők
	anya				
ÉN					
1	fiú	gyermek	gyermek		
	lány				
2	unoka	unoka	unoka		
3	kisunoka		szépunoka		
4	ősunoka		dédunoka		
5	dédunoka		ősunoka		
6	ükunoka		ükunoka		

Oldalág

	ÉN	
1	szülő testvérei ezek leszármazói	fivér, nővér (báty, öccs, néne, húga) nagybácsi, nagynéni
2	nagyszülők testvérei ezek leszármazói	unokatestvére (unokaöcs, unokahug) ősbátya, ősnéne
3	szépszülők testvérei ezek leszármazói	kisöcs, kishúg (másodunokatestvér) dédbátya, dédnéne
		dédöcs, dédhúg (harmadunokatestvér)

Bodrogi Tibor féle rokonsági terminológia városi modellje:

GENERÁCIÓ	HIVATKOZÁS	MEGSZÓLÍTÁS	ÖSSZEFOGLALÓ TERMINUS
+4	ükapám	-	ükszüleim
	ükanyám	-	
+3	dédnagyapám	-	dédszüleim
	dédnagyanyám	-	
+2	nagyapám	nagypapa (magázás)	nagyszüleim
	nagyanyám	nagymama (magázás)	
+1	apám	apu (tegezés)	szüleim
	anyám	anyu (tegezés)	
0	bátyám	keresztnev (tegezés)	testvéreim
	öcsém		
	nővérem		
	húgom		
-1	fiam	keresztnev (tegezés)	gyerekeim
	lányom		
-2	unokám	keresztnev (tegezés)	unokáim
-3	dédunokám	keresztnev (tegezés)	dédunokáim
-4	ükunokám	keresztnev (tegezés)	ükunokáim

OLDALÁG

+1	apa és anya fitestvére	nagybátyám	keresztnev + bácsi (magázás)
	apa és anya nőtestvére	nagnéném	keresztnev + néni (magázás)
0	apa és anya testvéreinek gyermekei	unokabátyám	keresztnev (tegezés)
	apa és anya testvéreinek gyermekei	unokaöcsém	keresztnev (tegezés)
	apa és anya testvéreinek gyermekei	unokanővérem	keresztnev (tegezés)
	apa és anya testvéreinek gyermekei	unokahúgom	keresztnev (tegezés)
-1	fi- és nőtestvérek gyermekei	unokaöcsém	keresztnev (tegezés)
	fi- és nőtestvérek gyermekei	unokahúgom	keresztnev (tegezés)

„Bodrogi szerint ez a rokonsági modell struktúrájában megegyezik a nyugati városi terminológiákkal, egymáshoz lazán kapcsolódó, gazdaságilag független kiscsaládokból összetevődő rokoni szervezetet tükröz.”

Bodrogi Tibor féle rokonsági terminológia falusi modellje:

GENERÁCIÓ	HIVATKOZÉS	MEGSZÓLÍTÁS
+3	öregapa, öregpapám, igenszülém	öregapa, öregpapám, igenszülém
+2	öregapám, öregpapám, öregszülém	öregapám, öregpapám, öregszülém
+1	idesapám, idesanyám	idesapám, idesanyám
0	bátyám	keresztnev + bátyám (magázás)
	öcsém	keresztnev (tegezés)
	néném	keresztnev + néném (magázás)
	húgom	keresztnev (tegezés)
-1	fiam, édesfiam, lányom, édeslányom	fiam, lányom, keresztnev (tegezés)
-2		fiam, lányom, keresztnev (tegezés)
-3		fiam, lányom, keresztnev (tegezés)

OLDALÁG - megszólítás

A nagyszülők testvéreinek fiai és fiúunokái, ha idősebbek ÉN-nél = keresztnev + bátyám (magázás)

, ha fiatalabbak = keresztnev (tegezés)

A nagyszülők testvéreinek lányai és lányunokái, ha idősebbek ÉN-nél = keresztnev + néni (magázás)

, ha fiatalabbak = keresztnev (tegezés)

Általában:

Minden idősebb férfirokon = keresztnev+bátyám (magázás)

Minden idősebb nőrokon = keresztnev + néném (magázás)

Minden fiatalabb férfi- és nőrokon = keresztnev (tegezés)

„... az olyan terminológiák, melyek az egyenes ági rokonságot szigorúan különválasztják az oldalágtól, az oldalági rokonokat viszont együtt klasszifikálják, továbbá különválasztják az idősebbeket és a fiatalabbakat oly módon, hogy az idősebbeket speciális terminusokkal jelzik, a nagycsalád gazdasági-társadalmi szervezetét tükrözi.”

Bodogi féle sógorsági terminológia városi modellje

GENERÁCIÓ		HIVATKOZÁS	MEGSZÓLÍTÁS
+1	apa és anya fistestvérének felesége	nagynéném	keresztnév + néni (magázás)
	apa és anya nőtestvérének férje	nagybátyám	keresztnév + bácsi (magázás)
	fitestvérem felesége	sógornóm	keresztnév (tegezés)
	nőtestvérem férje	sógorom	keresztnév (tegezés)
-1	fiam felesége	menyem	keresztnév (tegezés)
	lányom férje	vejem, vóm	keresztnév (tegezés)
0		férjem, uram, feleségem	keresztnév (tegezés)
+1	házastárs apja	apósom	papa (magázás)
	házastárs anyja	anyósom	mama (magázás)
0	házastárs nőtestvére	sógornóm	keresztnév (tegezés)
	házastárs nőtestvérének férje	sógorom	keresztnév (tegezés)
	házastárs fitestvére	sógorom	keresztnév (tegezés)
	házastárs fitestvérének felesége	sógornóm	keresztnév (tegezés)

Falusi modell (Martos alapján)

GENERÁCIÓ		HIVATKOZÁS	MEGSZÓLÍTÁS
+2	a nagyszülők fitestvérének felesége	ágyomasszony	ágyomasszony
	a nagyszülők nőtestvérének férje	sógorbácsi	sógorbácsi
+1	a szülők fitestvérének felesége	ágyomasszony, ágyom	ágyomasszony, ágyom
	a szülők nőtestvérének férje	sógorbácsi	sógorbácsi
0	a báty felesége	ágyom	keresztnév + ágyom
	a néne férje	sógorbácsi	sógorbácsi
	az öcs felesége		keresztnév (tegezés)
	a hóg felesége		keresztnév (tegezés)
+2 és +1	oldalág testvéri fiainak és fiúunokáinak felesége	ágyomasszony, ágyi	ágyomasszony, ágyi
	ezek lányainak és lányunokáinak férje	sógorbácsi, sógor	sógorbácsi, sógor
-1	fiam felesége	menyem	lányom, keresztnév (tegezés)
	lányom férje	vóm	fiam, keresztnév (tegezés)

HÁZASTÁRSI ROKONSÁG

ÉN = NŐ			
GENERÁCIÓ		HIVATKOZÁS	MEGSZÓLÍTÁS
+2	a férj nagyszülei	őregapám, őreganyám	őregapám, őreganyám
+1	a férj szülei	idesapámuram, idesanyámasszony	idesapámuram, idesanyámasszony
0	a férj bátyja	őrebbik uram	őrebbik uram
	a férj bátyjának felesége	asszonyom	asszonyom
	a férj öccse	kisebbik uram	kisebbik uram
	a férj öccsének felesége		keresztnév (tegezés, ha fiatalabb) asszonyom (magázás, ha idősebb)

A nő férje oldalági férfirokonait, ha azok idősebbek, őrebbik uramnak, ha fiatalabbak, kisebbik uramnak szólítja, ezek felesége, ha nála idősebbek: asszonyom, ha fiatalabbak, keresztnéven szólítja, és tegezi. A férj nőrokonai, ha idősebbek: asszonyom, férjük: sógor. Férj: uram.

ÉN = FÉRFI			
GENERÁCIÓ		HIVATKOZÁS	MEGSZÓLÍTÁS
+2	a feleség nagyszülei	őregapám, őreganyám	Megszólító terminus egyezik
+1	a feleség szülei	apámuram, anyámasszony	
0	a feleség fítestvére	sógor	
	annak felesége	sógorasszony	
	a feleség nőtestvére	sógorasszony	
	annak férje	sógor	
-1	a feleség testvéreinek gyermekei	kis-sógor	keresztnév (tegezés)
	a feleség minden egyéb rokona	sógor, sógorasszony	

Forrás:

Bodrogi Tibor (1961): A magyar rokonsági terminológia vizsgálatának néhány kérdése. Műveltség és hagyomány, 129-148.

Bodrogi Tibor (1957): A néprajzi terminológia kérdéséhez. Ethn., 1-55.

Kazaly Imre (1877): A katolikus egyházjogtan kézikönyve. II. Vác, 477-478